István ***Haller***

Religia ca liant comunitar

Asemeni oricăror alte comunități, nici cea a romilor nu poate fi pe deplin cunoscută și înțeleasă fără a cunoaște viața lor religioasă, cu toate implicațiile ce decurg de aici. Pornind de la această premisă, interesul nostru s-a îndreptat spre unul din proiectele din domeniul vieții religioase, oprindu-ne în acest context asupra Asociației P.

Proiectul V., derulat de această asociație a unui cult neoprotestant, cu semnificative activități în comunitățile de romi din întreaga țară, vizează o atare grupare etnică situată într-o regiune industrială a României ce cunoaște o mare rată a șomajului în rândurile acestora fără a avea prea multe alternative economice.

Localitatea D., unde se desfășoară proiectul V., se află în zona sudică a Transilvaniei, puternic industrializată. Orașul are o populație de 30 000 de persoane, din care, conform recensământului din 1992, 20 000 sunt români, 8 000 maghiari, 100 germani și 2 000 romi. Conform liderului comunității de romi, această etnie este mult mai numeroasă, ajungând probabil până la 10 000 de suflete, însă foarte mulți din aceștia au fost asimilați sau își declină apartenența.

Istoria respectivei comunități de romi se poate reconstitui în principal pe baza tradiției orale, evident, cu toate imperfecțiunile inerente unui asemenea demers. Ponderea lor semnificativă în localitate poate fi stabilită încă de la începutul secolului al XIX-lea, când - datorită dezvoltării centrului industrial A., localitate din apropiere - din județul C. au sosit mai multe familii, considerând că aici viața lor va fi ceva mai ușoară. Actualmente există în orașul D. diferite grupuri de romi care trăiesc în zonele marginale ale localității. Limba romani nu se mai folosește, romii utilizând chiar și în familie limba română. În general, sunt greco-catolici, însă fără să practice activ această religie. În același timp, există însă și o puternică comunitate neoprotestantă, mult mai activă și mai implicată în viața lor.

Dacă până în 1989 romii lucrau în fabricile din D. și în municipiul A., începând cu anul 1990, într-un interval de timp extrem de scurt, cu toții și-au pierdut locurile de muncă, singurul venit rămânând pensia - în cazul persoanelor vârstnice - și alocația copiilor. Datorită condițiilor sociale, majoritatea copiilor romi nu frecventează decât clasele primare, abandonul școlar fiind foarte ridicat în rândul comunității.

Cultul neoprotestant de care aparține Asociația P. a început să aibă enoriași din rândul comunității de romi încă de acum 60 de ani. Liderul actual al romilor, domnul O., a făcut mai multe demersuri în timpul dictaturii pentru separarea comunității lor de biserica mamă și pentru a crea o asociație religioasă proprie. Din

cauza acestor demersuri a avut de suferit, fiind condamnat în timpul regimului comunist. Asociația P., ca rezultat al inițiativei liderului comunității, a luat ființă în 1994, dezvoltând până în prezent 300 de filiale în toată țara. Obiectivul organizației este de a impune romilor o schimbare a stilului de viață, a mentalității față de viață și societate printr-o activă educație spirituală.

Asociația are în localitatea D., în afară de copii, doar 200 de membri. Din această cauză și dotarea ei este destul de modestă, actuala casă de rugăciune - necorespunzătoare pentru numărul enoriașilor - folosindu-se totodată ca sediu. Nu există o politică de strângere a fondurilor; se folosesc în principal resurse financiare oferite asociației sub formă de donații, ceea ce explică lipsurile și problemele bisericii. Liderul asociației conduce și rezolvă partea de management al organizației cum poate mai bine, nu însă fără regretul că nu poate face mai multe pentru comunitate. Tot datorită lui, relațiile asociației cu autoritățile locale sunt pe un făgaș bun, iar acestea din urmă văd într-un mod cât se poate de pozitiv activitățile derulate prin comunitatea religioasă: „Noi dorim - ne declara domnul I., angajat al Primăriei - să-i sprijinim cu ce putem pe acești țigani. Dacă își fac o biserică, acolo se va vorbi despre Dumnezeu. Dacă își fac un centru educațional, acolo tinerii vor învăța. Dacă își fac o cantină socială, acolo nevoiașii vor primi o masă caldă. E bine că se implică ei și nu așteaptă totul de la noi. Nu avem posibilități financiare nici să asigurăm ajutor social, dar să mai facem o cantină!"

Important este însă faptul că nu există conflicte între cultul neoprotestant și celelalte biserici, iar apartenența romilor la această confesiune constituie un factor pozitiv în viața indivizilor și a comunității, neoprotestantismul militând activ pentru o existență cât mai apropiată de exigențele biblice - impunând așadar valori morale unanim recunoscute și apreciate de întreaga societate. Așa cum se exprima și preotul din localitatea menționată „fiecare este liber să aibă religia lui. Dumnezeu este unul singur, dar noi, oamenii, am creat o mulțime de biserici. Ce să facem, asta e. Nu am nimic cu Asociația P., ba mai mult, mă bucur că se implică în soluționarea unor probleme. Și biserica noastră are propriile asociații de caritate, fiecare punem umărul și încercăm să-i ajutăm pe oameni. Asta este normal, așa trebuie să fie. Personal, am un mare respect pentru domnul O. Este tipul de om care nu se lasă învins, care se implică".

Persoanele ne-rome se raportează în general pozitiv la activitatea Asociației P., deși cei care aparțin de acest cult neoprotestant sunt considerați „sectanți". Cu toate acestea, eforturile asociației sunt apreciate ca fiind benefice pentru comunitate: „Da, știu că își fac acum biserică sau ce o fi - mărturisea domnul G. Nu sunt probleme cu ei. Ăștia nu fură, că-s sectanți. Sunt și destul de curați. E bine că sunt așa. Și e bine că se ocupă cineva cu aceste probleme, că le trebuie educație, altfel nu au ce să facă, decât să cerșească". Interesant este faptul că romii care nu fac parte din cultul neoprotestant respectiv nu au dorit să se pronunțe

în legătură cu această asociație: „Eu nu știu ce să spun. Fiecare cu ai lui. Nu știu dacă ce se face e bine sau rău", declară domnul N. Însă beneficiarii Asociației P. au considerat activitățile derulate de aceasta ca fiind vitale pentru ei: „De trei ani sunt în Asociația P. Să știți că e mare ajutor pentru noi. Știți, suntem foarte necăjiți. Am lucrat 20 de ani în A., la o fabrică. În 1990 am fost dat afară. Am avut cât am avut ajutor de șomaj, după care nimica. Suntem muritori de foame - se destăinuia R. -, nu primim deloc ajutor social. În acest mare necaz mai primim ceva ajutor de la asociație, dar cel mai mare ajutor a fost că am început să credem în Dumnezeu. Mai înainte nu știam exact cum e, la biserică nu am fost decât foarte rar. Acum săptămânal mergem la casa de rugăciune și simțim că Dumnezeu nu ne-a uitat, ne pune doar la încercare. Și avem această speranță. Iar copiii noștri se duc la școală, unde învață, îi ajută și asociația. Poate ei voi trăi mai bine decât noi".

La început, activitatea Asociației P. era similară cu aceea a oricărui organism religios, fără conotații sociale și educaționale explicite. Liderul acesteia a remarcat însă nevoia de o oferi sprijin în direcția emancipării în multiple planuri a copiilor romi, îndeosebi în problema școlarizării, tocmai datorită abandonului școlar existent. Actuala casă de rugăciune dovedindu-se neîncăpătoare, a dorit să construiască un nou lăcaș de cult, lângă care să funcționeze un centru educațional și o cantină socială. Proiectul a primit finanțare din partea unei biserici protestante din Germania, zona fiind într-o regiune cu populație cândva săsească. Conform proiectului, în trei ani (până în 2003) se va construi centrul, cu toate dotările necesare îndeplinirii obiectivelor propuse. Deși la început au existat greutăți în obținerea avizelor de construcție (nu din împotrivirea autorităților, ci datorită legislației și birocrației), la urma urmei, prin sprijinul autorităților locale și a firmei de construcții, lucrarea a demarat rapid și se va termina probabil mult înainte de termen, încă în anul 2001, mai ales că se lucrează și în timpul sărbătorilor legale. „În mod sigur vom termina clădirea în cursul acestui an - afirma plin de încredere domnul O. Deși proiectul prevede trei ani, noi nu putem să stăm atâta timp. Acum, urgent, avem nevoie de această clădire. Lucrăm cât putem, pentru că este în interesul nostru să fie gata." În momentul de față deja sunt ridicate două nivele, iar succesul se datorează faptului că la edificiu lucrează atât persoane calificate plătite, cât și voluntari din partea asociației.

În paralel, din anul 2000, asociația desfășoară o activitate susținută de educație în rândul elevilor. 10 tinere voluntare ajută aproximativ 200 de copii în rezolvarea problemelor și însușirea materiilor școlare: „M-am gândit ce să facem să-i ajutăm pe copii - ne declara același lider -, că acasă nu au cum să învețe. Cine să îi ajute? Am găsit aceste fete care stau cu ei, fără să fie plătite. Nu pot fi plătite, că nu au 12 clase. Ar fi bine dacă și ele ar putea învăța mai departe, să termine liceul, și atunci Inspectoratul Școlar ar putea să le angajeze". Prin urmare, rezultatele școlare în acest an sunt mult mai bune decât în anii precedenți, deși pentru această activitate asociația nu a găsit fonduri.

Principala problemă o constituie ca mai peste tot, lipsa fondurilor, a susținerilor financiare prin care s-ar putea găsi soluții la numeroasele și complexele probleme ale comunității de romi. Bunăoară, actualmente comunitatea este afectată și de lipsa unui cimitir pentru enoriașii cultului neoprotestant, ceea ce nu este un lucru ușor de rezolvat. Dar așa cum într-un timp relativ scurt s-au realizat modificări esențiale în conduita unei comunități ce părea condamnată la incultură și o viață mizeră, la fel, prin efortul conjugat al romilor și al diverselor organisme finanțatoare, se vor găsi soluții pentru rezolvarea unei game cât mai diverse de necesități, cu rezultate benefice pentru toți locuitorii așezării, indiferent de etnie.